

LESSTOF

Spelling op maat 2

INHOUD

INLEIDING	3
INHOUD	3
LESSTOF – ONDERWERPEN	6
OVERZICHT OEFENINGEN EN TOETSEN	9

INLEIDING

Muiswerk-programma's zijn slimme, interactieve leermiddelen voor het onderwijs. Ze zijn volledig webbased en werken op alle soorten computers en tablets. Het belangrijkste principe van Muiswerk-programma's is dat een diagnostische toets de leerling stuurt naar oefenmateriaal dat aansluit bij de gemaakte fouten. De toets kan herhaald worden en eventueel leiden tot opnieuw oefenen. De docent heeft een scala aan mogelijkheden om leerlingen te sturen en de voortgang te bewaken.

De Muiswerkprogramma's Spelling op maat 1, 2 en 3 vormen een complete leerlijn voor de spelling die op de basisschool moet worden aangeleerd. De drie programma's bestrijken alle regels van de Nederlandse spelling die op de basisschool aan de orde komen en waarmee in het voortgezet onderwijs vaak nog wordt geoefend. Een uitzondering vormen de regels voor de werkwoordspelling. Die worden in een apart programma behandeld (Werkwoordspelling op maat). In Spelling op maat 1, 2 en 3 komen naast regels voor de spelling ook inprenttechnieken aan bod, waarmee een corpus van frequente woorden wordt aangeleerd.

De programma's Spelling op maat 1, 2 en 3 zijn bedoeld voor leerlingen van het basisonderwijs in groep 4 t/m 8 en voor langzame leeders in de eerste klassen van het voortgezet onderwijs. Zowel allochtone als niet-allochtone leerlingen kunnen met de programma's werken. In het volwassenenonderwijs en de basiseducatie kunnen de programma's worden ingezet voor remediërende doeleinden.

Muiswerk Spelling op maat sluit aan bij elke lesmethode, maar kan eventueel ook de spellingmethode grotendeels vervangen, met name bij het aanleren van de spellingregels. De computerprogramma's bieden oefeningen aan in een speelse en uitdagende context, die aansluit bij de belevingswereld van de leerlingen. De programma's zitten boordevol leuke foto's en correct ingesproken geluid. Alle uitlegschermen zijn ingesproken. De laatste oefeningen van vrijwel elke lesstofrubriek en alle toetsen bestaan uit woorddictees. De drie bestanden samen bevatten 12 toetsen, 262 oefeningen en 7346 opdrachten.

INHOUD

Muiswerkprogramma's vormen een oefenomgeving voor computerondersteund onderwijs. Het basisprincipe van Muiswerkprogramma's is dat een diagnostische toets de leerling stuurt naar oefenmateriaal dat aansluit bij de fouten die hij maakte. De toets kan herhaald worden en eventueel leiden tot opnieuw oefenen. Deze aanpak is een goede oplossing voor differentiëring naar niveau en tempo. Niet alleen trage leerlingen krijgen zo precies de oefening die ze nodig hebben; ook snelle leerlingen krijgen kansen die ze in een klassikale aanpak niet gemakkelijk krijgen. De Spelling-op-maatprogramma's zijn zo gestructureerd dat het programma uitzoekt wat het kennisniveau van elke leerling is en welke oefeningen daarbij aansluiten. Er kan op verschillende manieren met de programma's gewerkt worden (zie de sectie DIDACTIEK in het voorste deel van deze uitgave).

Opbouw binnen een rubriek

Elk lesstofonderdeel vormt in de Muiswerkprogramma's een aparte rubriek, waardoor het mogelijk wordt toetsen en oefeningen aan elkaar te koppelen. De rubrieken zijn opgebouwd

naar moeilijkheid, op basis van de lesstofindeling die in de meeste methodes voor het basisonderwijs gevolgd wordt. De opbouw is ook cumulatief, dat wil zeggen: wat eerder behandeld is, wordt bekend verondersteld. Het is daarom niet aan te raden hier en daar een los onderwerp uit het programma te halen, zonder dat het voorgaande behandeld is.

Elke rubriek bevat een aantal oefeningen (maximaal 9). De reeks oefeningen binnen de rubriek heeft eveneens een opbouw naar moeilijkheid. In de eerste oefeningen worden vaak deelonderwerpen behandeld en in latere oefeningen komt de totale stof bij elkaar. De laatste oefening van elke rubriek is altijd een woorddictee met uitgebreide feedback. Ook de toetsen zijn altijd woorddictées. De laatste oefeningen van elke rubriek vormen daarom een optimale voorbereiding voor het maken van een toets.

Hieronder volgt een opsomming van de onderwerpen die in de drie programma's aan de orde komen en een beschrijving van de omvang van de programma's. Toetsen en oefeningen hebben vaak een 'levend' karakter, dat wil zeggen: ze behandelen wel telkens dezelfde lesstof, maar met wisselende woorden en andere zinnen.

Het lesbestand Spelling op Maat 2 bestaat uit 4 toetsen. Er is één uitgebreide toets waarin alle onderwerpen aan de orde komen (zie hieronder) en drie deelttoetsen waarin een deel van de onderwerpen getoetst worden (zie blz. 7). Er zijn 86 oefeningen, onderverdeeld naar onderwerp (zie gedetailleerd overzicht op blz. 9). In totaal zijn in dit lesbestand 2616 opdrachten verwerkt en er zijn 158 ingesproken uitlegschermen.

Aangenomen is dat in groep 4 het verband tussen de regelmatige en meest gebruikte klanken en letters bij het lezen en spellen is aangeleerd, dat de leerling inmiddels weet dat voor het spellen goed naar de klanken luisteren niet voldoende is. Er wordt soms enigszins afgeweken van wat je hoort en één klank wordt soms op verschillende manieren gespeld (g/ch, ei/ij, au/ou). Bovendien moeten op de voorlopige klankvorm soms orthografische regels worden toegepast om bij de juiste spelling terecht te komen. In Spelling op maat 1 zijn de verlengingsregel, en de regels van klinkerverenkeling en medeklinkerverdubbeling behandeld. Deze drie regels worden in de oefenstof van groep 5 herhaald en het overige wordt bekend verondersteld.

In de Spelling-op-maat-programma's is geprobeerd de regelmatigheden in de opbouw van de Nederlandse woorden zo veel mogelijk expliciet aan te geven. Vaak gaat het daarbij om statistische verschijnselen die een goed spellende leerling zelf al snel ontdekt, maar een zwakke speller niet. Bijvoorbeeld dat de op het eind van een woord nooit een v of een z staat. Via verhaaltjes waar woorden met een bepaalde spelling in voorkomen (bijvoorbeeld woorden met ei of woorden met au) wordt het inprenten van woorden ondersteund en via beelden het onthouden van de spelling van achtervoegsels. In tegenstelling tot veel spellingmethodes worden in de op-maat-programma's ook verschijnselen gepresenteerd die te maken hebben met de bouw van de Nederlandse woorden; de voor- en achtervoegsels en de bouw van samenstellingen.

In Spelling op maat 2 wordt zoals gezegd in de eerste rubrieken aandacht besteed aan drie belangrijke spellingregels, die voor veel leerlingen jarenlang lastig blijven. In rubriek A is dat de verlengingsregel, maar gaat het niet alleen over d of t op het eind, maar ook over b of p op het eind. Rubriek B gaat over de regels van klinkerverenkeling en medeklinkerverdubbeling, waarbij ook moeilijker (wat langere) woorden gebruikt zijn. Naast roverwoorden en woorden met dubbelaar (kleren, krassen) komen ook woorden voor die precies worden geschreven zoals je ze uitspreekt (kruipen).

Vervolgens komen de achtervoegsel -ig en -lijk aan de orde (rubriek C) en een uitzondering op de regel van de klinkerverenkeling, namelijk de spelling van de lange ee-klank, waarvoor in op het wordeinde een dubbele letter gebruikt wordt, die ook in samenstellingen gehandhaafd blijft (zee, zeeman) en in Franse leenwoorden de é (café) (rubriek D). Rubriek E gaat opnieuw over de regelmatig gevormde verkleinwoorden, maar ook over enkele meer uitzonderlijke vormen (slangetje, woninkje).

Rubriek F gaat over de spelling van de stomme E of schwa, in woorden die bijvoorbeeld op -el, -em of -en eindigen (stapel, bodem, genezen). Rubriek G behandelt de afwisseling s/z en f/v. In de eerste oefeningen moeten langere woorden met z en v kort gemaakt worden en verderop moeten korte woorden lang gemaakt worden, wat moeilijker is, omdat met name de s in langere woorden niet altijd verandert in een z (dansen, kaarsen). Deze uitzonderingen moeten worden ingeprent met behulp van een verhaaltje.

In rubriek H wordt de spelling en de opbouw van de vergrotende en overtreffende trap van bijvoeglijk naamwoorden behandeld. Niet alleen de regelmatige vormen (breed-breder-breedst), maar ook enkele onregelmatige (goed-beter-best) en rubriek I heeft eveneens met woordbouw te maken. Hierin komen naast de achtervoegsels -ig en -lijk nu ook -heid, -aard en -erd aan bod.

In rubriek J wordt een begin gemaakt met de spelling van het meervoud van zelfstandige naamwoorden. Het gaat in deze rubriek vooral om woorden -s of -'s (dames, cavia's, hobby's). Het onderwerp wordt vervolgens in de volgende rubriek (rubriek K) aangegrepen om de regels van klinkerverenkeling, medeklinkerverdubbeling, en de afwisseling s/z en f/v opnieuw te oefenen (lettergrepen, roltrappen, prinsen, vleermuizen). Ook de onregelmatige meervouden op -en komen hier aan de orde (lammeren, kalveren).

Rubriek L gaat opnieuw over klanken die op verschillende manieren geschreven kan worden: de s en de k, die in leenwoorden vaak door een c worden weergegeven (citroen, actief). In rubriek M wordt aandacht besteed aan het al dan niet aaneenschrijven van woorden, wat te maken heeft met woordbouw en betekenis (treinstation, klein station) en in rubriek N aan het schrijven van hoofdletters, waar de zinsbouw en opnieuw de betekenis een rol bij speelt (Franse, 's Morgens). Rubriek O tenslotte gaat over de regels voor het afbreken van woorden.

LESSTOF – ONDERWERPEN

Onder 'groep' is aangegeven in welke groep *begonnen* wordt met het aanleren van deze stof. In veel gevallen wordt de stof in hogere groepen opnieuw geoefend, met andere woorden. U ziet dat de lesstof van drie programma's elkaar telkens een stukje overlapt. De lesstof van het vorige leerjaar komt terug, maar meestal wel met wat moeilijker woorden.

Rubr	Lesstof	voorbeeld	groep
A	eindletters d/t p/b	hand-kant-kap-web	4/5
B	enkel of dubbel	kleren-krassen-kruipen	4/5
C	e/ee/é	keken-slee-café	5
D	ig/lijk	jarig-snelheid-engerd	5
E	verkleinwoorden	handje-slangetje-woninkje	5
F	el/er/em/en/e	lepel-emmer-aarde	5
G	s/z en f/v	kaas-kazen, druif-druiven	5
H	bijvoeglijk naamw.	groot-groter-grootst	5
I	ig/lijk/heid/aard/erd	boosheid-lafaard-goeierd	5
J	meervoud -s of -'s	dames-cavia's-hobby's	5
K	meervoud op -en	lettergrepen-prinsen	5
L	c/s, c/k	citroen-acteur	5/6
M	los of vast	treinstation-klein station	5/6
N	hoofdletters	Angela-Amsterdam	5/6
O	afbreken	baard-aap, jon-gen, glin-ster	5/6
P	eigen oefeningen		

DIAGNOSE STELLEN EN OEFENEN

Muiswerk kent toetsen en oefeningen. Oefeningen beperken zich altijd tot een deel van de stof, leggen uit, laten voorbeelden zien, laten de leerling oefenen en laten hem weten wat hij goed en fout doet. Toetsen laten nooit zien of het antwoord goed was en dekken een breder deel van de stof. De toetsen van Muiswerk kunnen een diagnose stellen. Alle onderdelen van de stof komen gelijkmatig in elke toets aan bod; veelgemaakte fouten worden als het ware uitgelokt. De foute en goede antwoorden, die gecodeerd zijn, worden opgevangen en gerubriceerd. Zo komt de diagnose tot stand. Met behulp van de diagnose wordt een oefenprogramma op maat samengesteld. Dat wil zeggen: rubrieken waarin fouten werden gemaakt, worden vertaald in oefeningen die de oefenstof uit die rubriek aanreiken, waarmee ze de leerling laten oefenen. Deze vult daarmee de zwakke plekken in zijn kennis aan. Na het oefenen kan hij opnieuw een diagnostische toets doen en opnieuw oefenen. Net zolang tot de score hoog genoeg is. Door het grote bestand aan zinnen, woorden en teksten waaruit geput wordt, is een toets nooit twee keer hetzelfde.

Het stellen van een diagnose kan ook onderdrukt worden als een docent bijvoorbeeld een toets wil geven om een cijfer te bepalen, als het gaat om een evaluatieve toets dus.

Beginscherm van Spelling op maat 2 met knop waaronder de toetsen (Wat weet je al?) en knop waaronder alle oefeningen zich bevinden. De knop met het persoonlijk oefenprogramma (Jouw oefeningen) verschijnt pas na het maken van een toets.

Muiswerkprogramma's hebben een paar speciale didactische uitgangspunten. Deze hebben de basis gevormd voor het ontwikkelen van de software. Hoewel de programma's flexibel te gebruiken zijn, voldoen ze allemaal aan de volgende eisen: mogelijkheden voor differentiatie, veel actie en variatie, directe feedback, kleine stappen. Zie hiervoor verder de sectie DIDACTIEK in het algemene helpbestand.

TOETSEN

De toetsen in een Muiswerkprogramma zijn een afspiegeling van de inhoud. Elk van de programma's heeft drie of vier toetsen. Er is altijd één toets die de totale lesstof bevraagt en twee of drie toetsen die een deel van de lesstof bevatten. De toetsen worden zowel voor diagnose als voor evaluatie gebruikt. U kunt zelf instellen of oefenprogramma's worden gegenereerd. Bij een evaluatie kan het genereren achterwege blijven (BESTAND/ INSTELLINGEN/ BESTAND). De toetsen zijn elke keer anders, maar bevragen wél steeds dezelfde problemen.

Toetsinhoud (voor de rubriksaanduidingen, zie boven): Spelling op maat 2: totaaltoets rubriek A t/m N, deoltoets 1 rubriek A t/m E, deoltoets 2 rubriek F t/m J, deoltoets 1 rubriek K t/m O.

UITLEGSCHERMEN

Bij elke oefening horen een of meer uitlegschermen. Daarin wordt met behulp van schema's, regels en voorbeelden uitgelegd wat de bedoeling is. Een voorbeeld van zo'n uitlegscherm ziet u hieronder. De schermen zijn zo kort en simpel mogelijk gehouden en de tekst is altijd ook te beluisteren. Tijdens het maken van de oefening kan de leerling het uitlegscherm voortdurend raadplegen.

Woorden breken 1

Woorden die niet op de regel passen, breek je af met een streepje.

Regel 1: breek af tussen twee woorden:
gast-adres, tand-arts.

Regel 2: breek af na een voorvoegsel, dus:
her-halen, ver-anderen, ont-vangen.

Regel 3: één medeklinker gaat naar de tweede lettergreep: lo-pen, hui-zen, sche-pen, nieu-we

53

1 van 1

Geluid

OK

OVERZICHT OEFENINGEN EN TOETSEN

In de eerste kolom ziet u de categorie waar de oefening in valt. Daarna de naam van de oefening, de oefenvorm, het aantal uitlegsschermen en het aantal opgaven van elke oefening.

Rubriek	Oefening	Type	Uitleg	Opgaven
Z A t/m E	1 Dictee A t/m E (*)	Open vraag	1	20
Z F t/m J	2 Dictee F t/m J (*)	Open vraag	1	20
Z K t/m O	3 Dictee K t/m O (*)	Open vraag	1	40
Z Alles	4 Dictee A t/m O (*)	Open vraag	1	45
A verlengingsregel	1 D of T in de rij 2 Typ de laatste letter 3 Brigit in actie 4 Kies de goede woorden 5 Woorddictee (*)	Rijen Open vraag Wijzig tekst Stenen Open vraag	1 1 1 2 1	20 12 15 20 16
B enkel of dubbel	1 Amalia is jarig 2 Rover en dubbelaar 3 Rover en dubbelaar in rij 4 Een of twee klinkers 5 Een of twee medeklinkers 6 De pakjes van Brian 7 Welk woord is goed? (*) 8 Woorddictee (*)	Wijzig tekst Meerkeuze Rijen Meerkeuze Rijen Wijzig tekst Meerkeuze Open vraag	2 2 2 2 1 1 2 2	13 10 20 12 20 14 12 12
C ig/lijk	1 IG en LIJK - kies uit drie 2 Woorden afmaken 3 IG en LIJK - goed of fout 4 Woorddictee (*)	Meerkeuze Wijzig tekst Rijen Open vraag	2 2 1 1	10 15 20 10
D e/ee/é	1 E of EE in rij 2 De logee 3 Letters invullen 4 Woorddictee (*)	Rijen Wijzig tekst Open vraag Open vraag	1 2 1 1	20 13 12 12
E verkleinwoorden	1 Verkleinwoord maken 2 Verkleinwoord kiezen 3 Woorddictee (*)	Open vraag Meerkeuze Open vraag	2 3 2	12 12 12
F el/er/em/en/e	1 De stomme E 2 Welk woord is goed? 3 Woorddictee (*)	Meerkeuze Meerkeuze Open vraag	1 1 1	14 14 18
G S/F en Z/V	1 F en S op het eind 2 Woorden kort maken 1 3 Woorden kort maken 2 4 S of Z in de rij 5 S of Z - F of V 6 Kies het goede woord 7 Woorddictee (*)	Stenen Open vraag Open vraag Rijen Open vraag Meerkeuze Open vraag	1 2 2 1 2 3 3	20 10 10 20 12 12 12
H vergrotende en overtreffende trap	1 Reclame 2 Trappen invullen 3 Woorddictee (*)	Wijs aan in tekst Open vraag Open vraag	2 1 1	12 15 10
I ig/lijk/heid/aard/erd	1 IG/LIJK/HEID/AARD/ERD 2 Welk woord is goed? (*) 3 Woorddictee (*)	Meerkeuze Meerkeuze Open vraag	1 1 2	15 12 12
J meervoud op -s en -'s	1 Meervoud EN of S 2 Meervoud op S	Rijen Stenen	2 2	20 20

Rubriek	Oefening	Type	Uitleg	Opgaven
	3 Meervoud op S in rij 4 Eigenwijze cavia's 5 Meervoud op S kiezen 6 Woorddictee (*)	Rijen Wijzig tekst Meerkeuze Open vraag	2 3 2 2	20 18 12 12
K meervoud op -en	1 Meervoud EN en rover 2 Meervoud EN en dubbelaar 3 Meervoud met rover en dubbelaar 4 Meervoud F/V en S/Z 5 Het bal van de dolle prinsen 6 Meervoud EN - compleet 7 Vleermuizen 8 Meervoud kiezen 9 Woorddictee (*)	Rijen Rijen Open vraag Open vraag Wijzig tekst Open vraag Wijzig tekst Meerkeuze Open vraag	1 1 1 2 2 4 2 3 3	20 20 12 15 12 16 18 16 15
L c(s), c(k)	1 Uitspraak van C 2 Geheime missie 3 C of K aan het begin 4 C of S aan het begin 5 Kies uit twee 6 Klik op de goede woorden 7 Welk woord is goed? 8 Grote schrik 9 Woorddictee (*)	Rijen Wijzig tekst Rijen Rijen Meerkeuze Stenen Meerkeuze Wijzig tekst Open vraag	1 1 2 1 2 2 3 2 3	20 14 20 20 14 20 12 18 15
M aan elkaar of los	1 Aan elkaar of los (*) 2 Alleen op reis 3 Los of vast in rij 4 Plak ze vast 5 Wat is goed? 6 Woorddictee (*)	Meerkeuze Wijzig tekst Rijen Stenen Meerkeuze Open vraag	1 2 1 1 1 1	12 15 20 20 14 15
N hoofdletters	1 Eigennamen 2 Met of zonder hoofdletter 3 Uitzondering of niet 4 Welk woord is goed? 5 Angela in de reclame 6 Fouten bij hoofdletters 7 Woorddictee (*)	Stenen Rijen Rijen Meerkeuze Wijzig tekst Wijs aan in zin Open vraag	1 1 2 2 4 3 3	20 20 20 12 16 10 12
O afbreken	1 Woorden breken 1 2 Woorden breken 2 3 Typ het woord 4 Wat is goed afgebroken 1 5 Wat is goed afgebroken 2 6 Woorddictee (*)	Slepen Slepen Open vraag Meerkeuze Meerkeuze Open vraag	1 3 3 3 3 3	12 14 12 12 12 10